

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

SPRENDIMAS ATSISAKYTI IŠKELTI DRAUSMĖS BYLĄ TEISĖJAI L. T.

2021 m. gruodžio 17 d. Nr. 18P-9

Vilnius

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, dalyvaujant Sigitai Jokimaitei (pirmininkė), Veslavai Ruskan (pranešėja), Jolantai Čepukėnienei, Urmilai Valiukienei, Snieguolei Matulienei, Tomui Berkmanui ir Liudui Ramanauskui, sekretoriaujant Nacionalinės teismų administracijos Administravimo skyriaus teisininkei Olgai Baltrėnei, dalyvaujant Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai L. T. bei jos atstovui advokatui Olegui Šibkovui, posėdyje išnaginėjusi Teisėjų tarybos teikimą dėl drausmės bylos iškėlimo Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai L. T., susipažinusi su medžiaga,

n u s t a t ė :

Teisėjų taryba 2021 m. spalio 5 d. teikimu kreipėsi į Teisėjų etikos ir drausmės komisiją (toliau ir Komisija), siūlydama iškelti drausmės bylą Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai L. T. dėl galimo netinkamo teisėjo pareigos atlikimo 2021 m. gegužės 24 d. sprendžiant kardomosios priemonės – suėmimo – skyrimo įtariamajam Ž. Ž. klausimą. Teikimas surašytas gavus Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotojo Andriaus Mazuronio kreipimąsi su prašymu išnagrinėti advokatės A. R. (toliau – advokatė) gautą pareiškimą bei analogišką Vilniaus apygardos teismo pirmininkės Loretos Braždienės kreipimąsi. Teisėjų taryba pateiktame teikime rėmėsi Teisėjų tarybos Teismų administravimo komiteto nuomone „Dėl advokatės A. R. skunduose nurodytų Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjos L. T. galimai padarytų pažeidimų“ ir tyrimo metu surinkta medžiaga.

Teikime nurodoma, kad 2021 m. gegužės 22 d. 12.50 val. buvo sulaikytas Ž. Ž., jį pagal susitarimą gina advokatė. 2021 m. gegužės 23 d. advokatė dalyvavo įtariamojo apklausoje ir į ikiteisminio tyrimo bylą Nr. (duomenys neskelbtini) pateikė gynybą patvirtinantį dokumentą – advokato orderį. Nustatyta, kad 2021 m. gegužės 23 d. (sekmadienį) 18.20 val. prokuroras kreipėsi į teismą dėl suėmimo skyrimo įtariamajam Ž. Ž. 2021 m. gegužės 24 d. 8.55 val. (t. y. likus mažiau negu keturioms valandoms iki leistino laikino sulaikymo pabaigos 12.50 val.) klausimo nagrinėjimas skirtas teisėjai L. T. 2021 m. gegužės 24 d., 10.20 val. Vilniaus miesto apylinkės teismo posėdžių sekretorė el. paštu prokurorui A. S. (toliau – prokuroras) išsiuntė prisijungimo nuorodą į nuotolinį teismo posėdį. Nustatyta, kad el. laiške nebuvo pavedimo prokurorui šią nuorodą siųsti kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims. Teikime nurodoma, kad 10.22 val. su advokate telefonu susisieko prokuroras, jis informavo apie posėdį ir išsiaiškino dėl sutikimo dėl nuotolinės posėdžio formos. Advokatė sutiko su tokia teismo posėdžio forma, tačiau paprašė susipažinti su įrodymais, kurių pagrindu yra prašoma skirti pačią griežčiausią kardomąją priemonę – suėmimą. Prokuroras informavo advokatę, kad su ja šiuo klausimu dar susisieks. Prokuroras nurodė advokatei, jog pasiteiraus teisėjos L. T., ar yra galimybė 11 val. suplanuotą teismo posėdį nukelti vėlesniam laikui. Kaip paaiškino prokuroras, teisėja nesutiko pavėlinti suplanuoto posėdžio laiko ir nurodė, kad šio klausimo (suėmimo skyrimo) negalima spręsti nedalyvaujant gynėjui. Prokuroras suprato, kad advokatė nesusipažinusi su įrodymais, nesutinka dalyvauti posėdyje, su ja nesusisieko. Prokuroras priėmė sprendimą organizuoti valstybės garantuojamo advokato skyrimą. Lietuvos kriminalinės policijos biuro Sunkaus ir organizuoto nusikalstamumo tyrimo 3-iosios valdybos 3-iojo skyriaus vyriausioji tyrėja K. D. 2021 m. gegužės 24 d. priėmė nutarimą skirti įtariamajam Ž. Ž. gynėją R. V. Teikime pažymėta, kad teisėja L. T. iš byloje esančios medžiagos žinojo, kad įtariamąjį Ž. Ž. gina advokatė, tačiau iš pokalbio su prokuroru suprato, kad ji atsisako jį ginti posėdyje dėl

kardomosios priemonės – suėmimo – skyrimo, nes nėra susipažinusi su bylos medžiaga. Teikime nurodoma, kad 2021 m. gegužės 24 d. posėdžio protokole nėra užfiksuota duomenų apie tai, kad įtariamasis Ž. Ž. būtų išreiškęs prašymą, jog posėdyje jam atstovautų jo pasirinkta gynėja. Teikime pažymima, jog surinktoje medžiagoje nėra informacijos, patvirtinančios, kad teisėja L. T. aiškinosi dėl galimybės iki posėdžio advokatei pateikti susipažinti reikšmingus ikiteisminio tyrimo duomenis ir taip užtikrinti pasirinkto įtariamojo gynėjo dalyvavimą procese. Teikime taip pat nurodoma, jog nėra duomenų apie gynėjos negalėjimą atvykti dalyvauti sprendžiant suėmimo klausimą teisme per šešias valandas.

Teisėjų tarybos vertinimu, prašymas susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga galėjo būti išspręstas ir patenkintas teismo posėdžio metu. Vertindama teismo posėdžio organizavimo aplinkybes, Teisėjų taryba atkreipė dėmesį ir į tai, kad, organizuodama nuotolinį 2021 m. gegužės 24 d. teismo posėdį, teisėja nesiėmė pakankamų priemonių užtikrinti, kad suinteresuotiems asmenims būtų sudaryta galimybė dalyvauti teismo posėdyje, t. y. nebuvo siunčiama prisijungimo nuoroda į nuotolinį posėdį visiems posėdyje privalantiems dalyvauti asmenims, taip pat toks pavedimas neduotas ir prokurorui. Todėl, Teisėjų tarybos vertinimu, šiame posėdyje neturėjo galimybės dalyvauti įtariamojo gynėja pagal susitarimą.

Teikime taip pat nurodoma, jog teismo posėdžio protokole buvo nurodyta, kad nutartį teismas planuoja skelbti 13.00 val., nors faktiškai nutartis IBPS sistemoje buvo priimta ir paskelbta 12.25 val.

Teisėjų tarybos vertinimu, teisėja L. T., organizuodama 2021 m. gegužės 24 d. posėdį dėl kardomosios priemonės – suėmimo – skyrimo įtariamajam Ž. Ž. ir skelbdama teismo nutartį, nesielgė pakankamai rūpestingai ir apdairiai, galimai pažeidė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 3, 4 punktuose įtvirtintus etikos reikalavimus, dėl ko buvo apribota įtariamojo teisė, kad jį gintų jo pasirinktas gynėjas, todėl, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 13 punktu, siūlo svarstyti teisėjos drausminės atsakomybės klausimą.

Advokatė pateikė pareiškimus bei papildomus paaiškinimus Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei Viktorijai Čmilytei-Nielsen, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotojui Andriui Mazuroniui, Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkui Stasiui Šedbarui, Teisėjų tarybos pirmininkei Sigitai Rudėnaitei bei Vilniaus apygardos teismo pirmininkei Loretai Braždienei. Pareiškimuose bei paaiškinimuose advokatė paaiškino, kad pagal susitarimą gina Ž. Ž. 2021 m. gegužės 24 d. 10.22 val. su ja susisiektė prokuroras A. S. ir informavo, kad Vilniaus miesto apylinkės teisme galimai bus sprendžiamas Ž. Ž. suėmimo klausimas, ir pasiteiravo, ar ji sutinka, kad posėdis vyktų nuotoliniu būdu. Advokatė paaiškino, jog dėl posėdžio sutiko, tačiau paprašė pateikti įrodymus, kurių pagrindu yra prašoma skirti pačią griežčiausią kardomąją priemonę – suėmimą. Prokuroras žadėjo perskambinti. Tačiau nesulaukusi prokuroro skambučio, ji paskambino ikiteisminį tyrimą atliekančiais tyrėjais J. S., iš kurios sužinojo, jog yra priimta Vilniaus miesto apylinkės teismo nutartis Ž. Ž. suimti skiriant Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos advokatą. Advokatė akcentavo, kad susisiektė su prokuroru, kuris paaiškino, kad jis informavo teisėją L. T. apie jos pageidavimą susipažinti su įrodymais, teisėja liepė surasti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos advokatą ir surengti posėdį. Advokatės teigimu, 2021 m. gegužės 24 d. posėdis yra aiškiai neteisėtas, surengtas apgaulės būdu, kadangi ji nebuvo informuota apie posėdžio laiką ir vietą, jai nebuvo išsiųsti prisijungimo per *Zoom* programą kodai, o pareikalavus pateikti įrodymus, kurių pagrindu prašoma suimti jos ginamąjį, galimai susitarus prokurorui ir teisėjai, neteisėtai buvo nušalinta nuo gynybos, apgaulės būdu informuojant įtariamąjį, kad į posėdį advokatė atvykti negali, nors į jį vykti nereikėjo, nes posėdis vyko nuotoliniu būdu. Advokatė paaiškino, kad 2021 m. gegužės 24 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo nutartis, priimta pažeidžiant Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 44 ir 50 straipsnių nuostatas, nepagrįstai nurodant Ž. Ž., kad jo pasirinkta gynėja jį ginti atsisako, dėl to jį teismo procese gynė advokatas, kuris pažeisdamas įtariamojo teises nebuvo susipažinęs su ikiteisminio tyrimo metu surinkta ir prokuroro teismui pateikta medžiaga, kuri buvo teikiama prašant skirti kardomąją priemonę – suėmimą. Advokatė akcentavo, kad Ž. Ž. teismo posėdžio metu neturėjo realios teisinės pagalbos, nes paskirtas jį ginti advokatas galimai tinkamai neatliko savo pareigų, o ji, advokatė A. R., kurią savo lėšomis pasisamdė Ž. Ž., buvo apgauta.

Ž. Ž. 2021 m. gegužės 24 d. rašte paaiškino, kad teisėja L. T. melagingai informavo jį apie tai, jog advokatė posėdyje dalyvauti negali.

Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento prokuroras A. S. 2021 m. gegužės 31 d. tarnybiniame pranešime nurodė, kad 2021 m. gegužės 23 d., t. y. sekmadienį, apie 18.20 val. IBPS registravo pareiškimą skirti įtariamajam Ž. Ž. kardomąją priemonę – suėmimą. Kitą dieną 9.00 val. IBPS rado informaciją, kad pareiškimą nagrinės teisėja L. T., jai paskambino apie 10.00 val. Šio telefoninio pokalbio metu teisėja paskyrė posėdį 11.00 val. nuotoliniu būdu ir pasakė, kad atsiųs nuorodą. Prokuroras paaiškino, jog 10.22 val. paskambino advokatei ir ją informavo dėl paskirto posėdžio laiko ir būdo. Tarnybiniame pranešime nurodoma, kad po pokalbio su advokate prokuroras paskambino teisėjai ir paaiškino, jog advokatė nesusipažinusi su ikiteisminio tyrimo medžiaga, nemato galimybės dalyvauti posėdyje. Teisėja nesutiko skirti vėlesnį posėdžio laiką. Prokuroras akcentavo, kad įtariamajam Ž. Ž., dalyvaujant jo atstovei advokatei, 2021 m. gegužės 23 d. apie 12 val. prieš pradėdant įtariamojo apklausą buvo išaiškinta teisė susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga, iki 2021 m. gegužės 24 d. 10.22 val. advokatė prašymo susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga jokia forma nebuvo pareiškusi. Prokuroras paaiškino, kad, artėjant 11.00 val. posėdžiui, paskambino tyrėjai ir tam atvejui, jeigu posėdyje nedalyvaus advokatė, paprašė iš anksto organizuoti gynėjo dalyvavimą, persiųsti jam gautą prisijungimo nuorodą. Prokuroras tarnybiniame pranešime situaciją vertina kaip nesusikalbėjimą tarp teismo, prokuroro ir advokatės. Jis taip pat mano, kad prisijungimo elektroninėmis priemonėmis nuorodų išsiuntimas proceso dalyviams yra (turėtų būti) teismo (sekretorių, padėjėjų) prerogatyva, o prokuroras prisijungimo nuorodas turėtų persiųsti tik gavęs teismo pavedimą.

Tyrėja J. S. 2021 m. gegužės 27 d. tarnybiniame pranešime nurodė, kad 2021 m. gegužės 23 d. 12.00 val. kartu tyrėju A. P. atvyko į areštinę atlikti procesinių veiksmų – įteikti pranešimą apie įtarimą bei atlikti įtariamojo Ž. Ž. apklausą. Į apklausą taip pat atvyko Ž. Ž. pasirinkta gynėja advokatė, pateikusi advokato orderį. Atlikus procesinius veiksmus advokatė buvo informuota, kad įtariamojo Ž. Ž. sulaikymo laikas baigiasi 2021 m. gegužės 24 d. 12.50 val. ir kad planuojama kreiptis į ikiteisminio tyrimo teisėją dėl griežčiausios kardamosios priemonės – suėmimo – skyrimo. Tačiau tyrimą atliekantiems pareigūnams advokatė nebuvo užsiminusi apie ketinimą susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga.

Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamentas 2021 m. birželio 3 d. nutarimu atsisakė pradėti ikiteisminį tyrimą pagal advokatės pareiškimą dėl prokuroro A. S. ir teisėjos L. T. piktnaudžiavimo skiriant įtariamajam Ž. Ž. kardomąją priemonę – suėmimą, pažeidžiant Ž. Ž. teisę į teisingą teismą. Vyriausiojo prokuroro pavaduotojas D. V. nutarime konstatavo, kad nei prokuroras A. S., nei teisėja L. T., vykdydami jiems pavestas pareigas, sąmoningai jokių neteisėtų veiksmų neatliko.

Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininko pavaduotojo Mindaugo Ražansko rašte nurodoma, kad posėdžio garso įrašas pagal BPK 261 straipsnio 3 dalį daromas tik nagrinėjant baudžiamąją bylą, tuo tarpu pareigos daryti garso įrašus teisėjui atliekant ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcijas baudžiamojo proceso įstatyme nebuvo. Rašte pažymėta, kad teisėja L. T. nepriėmė procesinio sprendimo dėl gynėjo skyrimo. Tokius sprendimus, susijusius su įtariamojo Ž. Ž. teisės į gynybą užtikrinimo organizavimo, priėmė ikiteisminio tyrimo pareigūnas ir (ar) prokuroras. Rašte akcentuota, kad iš protokolo matyti, jog 2021 m. gegužės 24 d. posėdžio metu įtariamasis Ž. Ž. teisėjai nenurodė pageidaujantis, kad jį gintų jo pasirinkta gynėja, taip pat nenurodė nesutinkantis, kad jį gintų advokatas R. V. Rašte pažymėta, jog sprendimą dėl galimybės susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga pagal BPK 181 straipsnį priima ikiteisminiam tyrimui vadovaujantis prokuroras. Taip pat rašte pažymėta, kad įtariamojo Ž. Ž. suėmimo klausimas turėjo būti išspręstas neatidėliojant. Teismo pirmininko pavaduotojas atkreipė dėmesį į tai, kad įtariamasis laikinai sulaikytas 2021 m. gegužės 22 d. (šeštadienį) 12.50 val., prokuroras pareiškimą dėl kardamosios priemonės – suėmimo – skyrimo įtariamajam teismui pateikė 2021 m. gegužės 23 d. (sekmadienį) 18.20 val., pareiškimas nagrinėti teisėjai skirtas 2021 m. gegužės 24 d. (pirmadienį) 08.55 val., t. y. likus mažiau nei keturioms valandoms iki Lietuvos Respublikos Konstitucijos 20 straipsnio 3 dalyje nustatyto maksimalaus leistino įtariamojo laikino sulaikymo pabaigos (2021 m. gegužės 24 d. 12.50 val.). Susiklosčiusi procesinė situacija lėmė, kad sprendimas dėl įtariamojo teisės į laisvę suvaržymo / nesuvaržymo turėjo būti priimtas neatidėliojant.

Teisėja L. T. pateiktame Komisijai paaiškinime nurodė, kad teisėjos pareigas eina 28 metus, visada savo pareigas atliko kaip tik galėjo geriausiai, už savo darbą buvo apdovanota, niekada nevengė pripažinti savo klaidas. Paaiškinime teisėja pažymėjo, jog Vilniaus apygardos teismas, instancine tvarka

išnagrinėjęs advokatės skundą dėl suėmimo skyrimo, pripažino, kad įtariamąjo Ž. Ž. teisė į gynybą nebuvo pažeista. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 3 dalies c punktas pateikia alternatyvių gynybos būdų sąrašą, būtent taip ji supranta Konvencijos garantiją ir yra įsitikinusi, kad ši garantija nebuvo pažeista. Teisėjos vertinimu, atlikdama procesinį veiksma, ji nepadarė proceso teisės normų pažeidimo, nebuvo aplaidi, ikiteisminio tyrimo teisėjo pareigas atliko tinkamai, ką ir konstatavo aukštesnės instancijos teismas. Teisėja paaiškinime išdėsto faktines aplinkybes, nurodydama, kad apie 10.20 val., iki sulaikymo pabaigos likus 2,5 val., jai paskambino prokuroras A. S., kad suderintų įtariamąjo Ž. Ž. apklausos dėl suėmimo pagrįstumo laiką. Teisėja nustatė apklausos laiką – 11.00 val., būdą – nuotolinis per ZOOM, iki laikino sulaikymo pabaigos likus 1 val. 50 min. Teisėja nurodo, kad jos sekretorė išsiuntė prokurorui nuorodą tolesniems veiksams atlikti, t. y. įtariamąjo pristatymui (prisijungimui) ir gynėjo dalyvavimo (prisijungimo) apklausoje užtikrinimui. Paaiškinime nurodoma, kad telefonu prokuroras jai (teisėjai) pranešė, jog advokatė įtariamąjo apklausoje dalyvauti negalės, todėl ji prokurorui paaiškino, kad dėl laiko stokos apklausos laiko nukelti negalima, bei priminė jam, kad tokie atvejai sureguliuoti BPK 50 straipsnio 5 dalyje. Paaiškinime nurodoma, kad prokuroro ir advokatės pokalbio turinio ji (teisėja) nežinojo. Teisėja akcentuoja, jog advokatė su ja nesusisiekė nei telefonu, nei elektroniniu paštu, neteikė jokių prašymų dėl susipažinimo su medžiaga ar prisijungimo nuorodos gavimo. Teisėja pažymi, kad 11.00 val. ji prisijungė per nuotolinio ryšio ZOOM platformą, taip pat prisijungė prokuroras ir areštinė kartu su įtariamuoju Ž. Ž. Prokuroras visiems paaiškino, kad Vilniuje advokatas nerandamas, todėl jis ieškomas visoje Lietuvoje. Teisėja nurodo, jog ji paaiškino įtariamajam, kad pradžia užtrunka, nes, advokatei negalint dalyvauti, jam paskirtas gynėjas ir laukiama, kol Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba parinks advokatą. Įtariamasis Ž. Ž. linktelėjo, kad suprato, jokių pretenzijų ir pageidavimų neturėjo, nereikalavo, kad jį gintų advokatė. Teisėja akcentuoja, kad iki 11.25 val. buvo laukiama prisijungiant paskirto gynėjo, tačiau advokatė neskambino nei jai, nei prokurorui. Apie 11.25 val. (iki laikino sulaikymo pabaigos likus 1 val. 25 min.) prisijungė advokatas R. V., apklausos metu nei įtariamasis Ž. Ž., nei gynėjas R. V. prašymų dėl susipažinimo su medžiaga neturėjo. Paaiškinime taip pat pažymima, jog įtariamasis prašymų dėl gynybos neturėjo, pats aktyviai gynėsi. Teisėja nurodė, jog nutartį pasirašė apie 12.30 val., t. y. iki laikino sulaikymo likus 20 min. Teisėjos teigimu, apie 12.56 val. advokatė skambino jai, tyrėjai, galbūt prokurorui, klausdama, kodėl klausimas išspręstas jai nedalyvaujant. Teisėja paaiškinime nurodo, kad ikiteisminio tyrimo teisėjo apklausa dėl suėmimo pagrįstumo ir teismo posėdis nėra tapačios sąvokos, ikiteisminio tyrimo teisėjas priskiriamas prie ikiteisminio tyrimo subjektų ir nėra teismas, todėl pagal BPK 50 straipsnio 5 dalį pareiga užtikrinti gynėjo dalyvavimą tenka tik ikiteisminio tyrimo pareigūnui ir prokurorui, o ne ikiteisminio tyrimo teisėjui, kuris šioje normoje nėra nurodytas. Teisėja paaiškino, kad pagal nusistovėjusią praktiką šiuo klausimu nebuvo jokių neaiškumų. Visi žino, kad vienintelis klausimas, kurį derina ikiteisminio tyrimo teisėjas ir prokuroras, yra sulaikyto asmens apklausos dėl suėmimo pagrįstumo laiko ir vietos, o dabartinio laikmečio sąlygomis ir apklausos būdo nustatymas. Ikiteisminio tyrimo teisėjas tik užtikrina, kad atliekant įtariamąjo apklausą dalyvautų gynėjas, tačiau įtariamąjo pasirinkto gynėjo dalyvavimo atliekant procesinį veiksma galimybes vertina prokuroras. Teisėja pažymi, kad ikiteisminio tyrimo teisėjas tik prieš pradėdamas apklausą patikrina, ar dalyvauja visi asmenys, kuriems būtina dalyvauti, tarp jų – ir gynėjas. Esminė ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcija yra užtikrinti, kad nebūtų pažeistos asmens teisės. Šią funkciją jis realizuoja būtent procesinio veiksmo atlikimo metu, o ne iš anksto atlikdamas kokius nors parengiamuosius veiksmus, kurių atlikimą įstatymas priskiria prokurorui. Teisėja paaiškinime nurodo, kad advokatė neinformavo jos, kad neatvyks į apklausą, taip pat neinformavo apie tai, kad pageidauja susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga. Dėl kitų teikime nurodytų aplinkybių teisėja paaiškino, jog nutartis buvo surašyta po atliktos apklausos ir pasirašyta anksčiau negu 13.00 val. siekiant išvengti nesklaidumų, susijusių su IBPS sistema: dėl techninių trikdžių būna sudėtinga įkelti sprendimus į sistemą ir juos pasirašyti tiksliai tuo laiku, kuris posėdžio metu yra nurodomas ir protokoluojamas kaip procesinio paskelbimo laikas. Teisėja paaiškinime taip pat nurodo, kad jeigu jos veiksmai būtų pripažinti klaida, dėl kurios galėtų būti taikoma drausminė atsakomybė, prašytų juos vertinti kaip sąžiningą suklydimą.

Komisijos posėdžio metu teisėja L. T. patvirtino rašytiniame paaiškinime nurodytas aplinkybes, akcentuodama, kad pagal BPK 173 straipsnio 4 dalį ikiteisminio tyrimo teisėjas savo iniciatyva jokių veiksmų neatlieka. Įstatyme apibrėžta, kad ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja prokuroras.

Atsakinėdama į klausimus, teisėja paaiškino, kad jai paskambino prokuroras ir pranešė, jog advokatė posėdyje dalyvauti negali. Prokuroras teisėjos paklausė, ar būtų galimybė 11.00 val. suplanuotą posėdį nukelti vėlesniam laikui. Ji prokurorui paaiškino, kad įtariamąjį sulaikymo laikas baigiasi 2021 m. gegužės 24 d. 12.50 val. ir, esant tokiai situacijai, pasiūlė pasirūpinti tinkamu atstovavimu įtariamajam.

Komisijos posėdžio metu teisėjos L. T. atstovas advokatas Olegas Šibkovas paaiškino, kad nagrinėjamu atveju svarbu atsakyti į du pagrindinius klausimus: 1) kokias pareigas turi ikiteisminio tyrimo teisėjas; 2) ar buvo apribota įtariamąjo Ž. Ž. teisė į gynybą. Atsakant į pirmą klausimą, teisėjos atstovas pažymėjo, jog ikiteisminio tyrimo teisėjas turi elgtis griežtai pagal BPK. Atstovas nurodė, kad BPK 164 straipsnis numato, jog ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja prokuroras. Ikiteisminio tyrimo teisėjo įgaliojimai numatyti BPK 173 straipsnyje. Minėto straipsnio 4 dalis imperatyviai nurodo, jog ikiteisminio tyrimo teisėjas savo iniciatyva jokių veiksmų neatlieka. Atstovas pažymėjo, jog BPK 140 straipsnyje nustatyta tvarka sulaikytą asmenį, kuriam reikia skirti suėmimą, prokuroras ne vėliau kaip per keturiasdešimt aštuonias valandas nuo sulaikymo momento kartu su pareiškimu dėl suėmimo pristato ikiteisminio tyrimo teisėjui, kuris privalo pristatytą asmenį apklausti dėl suėmimo pagrįstumo. Sulaikyto asmens apklausoje dalyvauja gynėjas ir prokuroras (BPK 123 straipsnio 4 dalis). Atstovas akcentavo, pagal BPK 184 straipsnio 4 dalį, apie ikiteisminio tyrimo teisėjo atliekamos apklausos vietą ir laiką prokuroras privalo pranešti įtariamajam ir jo gynėjui. Analogiška nuostata taikoma sprendžiant kardamosios priemonės – suėmimo – skyrimo klausimą. Atstovo teigimu, pagal esamą reglamentavimą, vienintelis klausimas, kurį derina ikiteisminio tyrimo teisėjas ir prokuroras, yra sulaikyto asmens apklausos dėl suėmimo pagrįstumo laiko ir vietos, o dabartinio laikmečio sąlygomis – ir apklausos būdo nustatymas. Tolimesnius veiksmus pagal nustatytą kompetenciją atlieka prokuroras, o ne ikiteisminio tyrimo teisėjas. Atstovas taip pat atkreipė Komisijos dėmesį į tai, kad pareigą supažindinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga pažeidė ne teisėja L. T., bet prokuroras. Pagal BPK 181 straipsnį prokuroras sprendžia, kokie duomenys yra neskelbtini, ir priima sprendimą leisti / neleisti įtariamajam ar jo gynėjui susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga. Atstovas pažymėjo, jog įtariamasis buvo pristatytas į posėdį likus kelioms valandoms iki sulaikymo pabaigos. Prokuroras apie tai, kad advokatė nedalyvaus, teisėją informavo žodžiu. Prokuroro ir advokatės pokalbyje teisėja nedalyvavo, su advokate nebendravo ir jokių prašymų iš jos negavo. Atstovo teigimu, būtent prokuroras, kuris disponuoja visa medžiaga, turėjo pareigą supažindinti advokatę su ikiteisminio tyrimo medžiaga ir išsiųsti posėdžio nuorodą, t. y. pakviesti į posėdį įtariamąjį, kuris laikomas areštiniame, bei jo gynėją. Atsakant į klausimą, ar buvo apribota įtariamąjo Ž. Ž. teisė į gynybą, atstovas pažymėjo, jog advokatės skundą dėl suėmimo išnagrinėjo apeliacinės instancijos teismas (Vilniaus apygardos teismas), kuris jokio baudžiamojo proceso pažeidimo nenustatė, ir to pakanka tam, kad būtų eliminuotas drausminės atsakomybės taikymas teisėjai. Nesant pažeidimo, nėra pagrindo svarstyti klausimo ir dėl galimų neigiamų pasekmių proceso dalyviams atsiradimo.

Drausmės bylą teisėjai L. T. kelti atsisakytina

Teisėjų etikos ir drausmės komisija iškelia teisėjui drausmės bylą, kai teisėjo veiksmuose nustato nusižengimų, numatytų Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje, požymių. Teisėjas gali atsakyti drausmine tvarka trimis atvejais: už teisėjo vardą žeminantį poelgį, už kitų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir už įstatymuose numatytų teisėjų darbinės ar politinės veiklos apribojimų nesilaikymą. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisėjo vardą žeminantis poelgis – tai su teisėjo garbe nesuderinamas ir Teisėjų etikos kodekso reikalavimų neatitinkantis poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas bei kenkiama teismo autoritetui. Teisėjo vardą žeminančiu poelgiu taip pat pripažįstamas bet koks pareiginis nusižengimas – aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties.

Teisėjų etikos kodeksas nustato pagrindinius teisėjų elgesio principus. Pagal šio kodekso 5 straipsnio 10 punktą vienas iš pagrindinių teisėjų elgesio principų yra pareigingumas, kuris įpareigoja teisėją nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų; savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai; gilintis į nagrinėjamų bylų esmę, vengti skubotumo ir paviršutiniškumo, tačiau nevilkinti teismo proceso (15 straipsnio 1, 3, 4 punktai).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2014 m. kovo 10 d. sprendime Nr. KT9-S6/2014 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“ konstatuota, kad teisėjui gali būti taikomos drausminės atsakomybės priemonės, jeigu teisėjas nuolat daro šiurkščias, akivaizdžias teisės aiškinimo ir (arba) taikymo klaidas ir (arba) tokio pat pobūdžio proceso įstatymų pažeidimus. Tai gali reikšti, kad teisėjas, vykdydamas teisingumą, netinkamai atlieka savo pareigas (be kita ko, bylas nagrinėja aplaidžiai, nesigilina į bylos medžiagą) ir (arba) neatitinka jam keliamų profesinės kvalifikacijos reikalavimų.

Atsižvelgdama į išdėstytas konstitucinės jurisprudencijos nuostatas, Komisija pažymi, kad galimybė teisėjui taikyti drausminę atsakomybę už aplaidų savo pareigų atlikimą, būtent už proceso teisės normų pažeidimą, jeigu šie pažeidimai yra šiurkštūs ir akivaizdūs, negali būti aiškinama taip, jog būtų paneigiamas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnis ir jame įtvirtintas teisėjo nepriklausomumo principas. Teisėjų pareigų vykdymas iš esmės yra susijęs su teisės aiškinimu ir taikymu, kuriuos atliekant yra galimos ir klaidos. Tai yra susiję su esminiu teisėjo profesijos aspektu – sprendimų priėmimu. Teisėjas, kuriam grėstų drausminė atsakomybė už klaidos padarymą priimant sprendimą, ypač dėl vertinamojo pobūdžio atsakomybės sąlygų taikymo (aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas), negalėtų būti nepriklausomas. Todėl darytina išvada, kad už pareiginių nusižengimą – aiškiai aplaidaus konkrečios teisėjo pareigos atlikimą arba jos neatlikimą be pateisinamos priežasties – drausminė atsakomybė gali būti taikoma paprastai tokiais atvejais, kai pareiginis nusižengimas yra susijęs su proceso teisės normų taikymu ir aiškinimu, kuris nėra susijęs su teismo sprendimo priėmimu (išskyrus tyčios atvejus).

Minėta, kad pagal Teismų įstatymą teisėjo vardą žeminančiu poelgiu taip pat pripažįstamas bet koks pareiginis nusižengimas – aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties.

Galimybė teisėjui taisyti drausminę atsakomybę už teisės aiškinimo ir (arba) taikymo klaidas bei proceso įstatymų pažeidimus yra tada, kai, įvertinus visas turinčias reikšmės aplinkybes, vykdamas teismų administravimą nustatoma, jog yra daromos šiurkščios, akivaizdžios teisės aiškinimo ir (arba) taikymo klaidos, šiurkštūs, akivaizdūs proceso įstatymų pažeidimai. Aiškiai aplaidžiu konkrečios teisėjo pareigos atlikimu gali būti laikomas toks atvejis, kai pažeidimas yra akivaizdus, taigi pažeidimas yra aiškus. Drausminė atsakomybė gali būti taikoma teisėjui tik už tokį pareiginių nusižengimą – aiškiai aplaidų konkrečios teisėjo pareigos atlikimą arba jos neatlikimą be pateisinamos priežasties, kuris kartu yra pripažįstamas ir teisėjo vardą žeminančiu poelgiu, kaip tai yra apibrėžta Konstitucijoje ir Teismų įstatyme.

Nagrinėjamu atveju Komisijos prašoma įvertinti, ar teisėjos L. T. veiksmuose nėra drausminės atsakomybės požymių, t. y. prašoma įvertinti, ar yra pagrindas pripažinti, kad teisėja aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas dėl to, kad 2021 m. gegužės 24 d. sprendama kardomosios priemonės – suėmimo – skyrimo įtariamajam Ž. Ž. klausimą nesiėmė priemonių sudaryti galimybę, kad jam atstovautų jo pasirinktas gynėjas (advokatė), bei inicijavo valstybės garantuojamo advokato paskyrimą.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 6 dalyje yra įtvirtinta, kad teisė į gynybą ir teisė turėti advokatą yra konstitucinės įtariamojo ar kaltinamojo teisės baudžiamajame procese, jos turi būti užtikrinamos nuo tokio asmens sulaikymo ar pirmosios apklausos momento.

Baudžiamojo proceso kodekso 10 straipsnyje nustatyta, kad įtariamasis, kaltinamasis ir nuteistasis turi teisę į gynybą, ši teisė jiems užtikrinama nuo sulaikymo arba pirmosios apklausos momento. Teismas, prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo užtikrinti galimybę įtariamajam, kaltinamajam ir nuteistajam įstatymų nustatytais priemonėmis ir būdais gintis nuo įtarimų bei kaltinimų ir imtis reikiamų priemonių užtikrinti jų asmeninių ir turtinių teisių apsaugą. BPK 44 straipsnio 8 dalyje įtvirtinta kiekvieno nusikalstamos veikos padarymu įtariamo ar kaltinamo asmens teisė į gynybą iš esmės savo turiniu atitinka Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 3 dalies ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 3 dalies c punkto nuostatas.

Teisė į gynybą įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis gali realizuoti dviem būdais (formomis): 1) gindamasis pats; 2) gindamasis per: a) pasirinktą gynėją; b) Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka paskirtą gynėją. Taigi, teisė turėti gynėją įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis gali realizuoti gindamasis per pasirinktą gynėją arba per nustatyta tvarka paskirtą gynėją.

Kartu pažymėtina ir tai, kad pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudenciją teisė gintis padedamam savo paties pasirinkto gynėjo, kuri *expressis verbis* įtvirtinta Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies c punkte, nėra absoliuti ir jai gali būti taikomi tam tikri apribojimai, kiek tai susiję su nemokamos teisinės pagalbos teikimu, taip pat kai teismai sprendžia, ar konkrečioje byloje teisingumo interesai reikalauja, kad kaltinamasis būtų ginamas jų paskirto advokato (EŽTT Didžiosios kolegijos 2015 m. spalio 20 d. sprendimas byloje Dvorski prieš Kroatiją, peticijos Nr. 25703/11 79 punktas). Be to, teisė gintis pačiam arba per pasirinktą gynėją nebūtinai suteikia teisę pačiam kaltinamajam nuspręsti, kaip, koku būdu jo atstovavimas bus užtikrintas (Correia de Matos prieš Portugaliją, 122 punktas). Kuri iš minėtų alternatyvų turėtų būti pasirinkta – teisė gintis pačiam ar per pasirinktą atstovą, taip pat tam tikrais atvejais ir teismo teisė paskirti atstovą priklauso ir nuo nacionalinės teisės nuostatų arba teismo taisyklių (Sakhnovskiy prieš Rusiją, 95 punktas). Privalomas atstovo paskyrimas vertinamas kaip priemonė kaltinamojo interesams baudžiamajame procese tinkamai apsaugoti ir nacionaliniai teismai jį skirti gali nuspręsti net ir tuo atveju, kai kaltinamasis tam prieštarauja (Correia de Matos, 124 punktas).

Išnagrinėjus teikimą, įvertinus Teisėjų tarybos Teismų administravimo komiteto nuomonę, Advokatės pareiškimus, Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininko pavaduotojo Mindaugo Ražansko rašte nurodytus duomenis, IBPS duomenis, įtariamą Ž. Ž. paaiškinimą, prokuroro A. S. bei tyrėjos J. S. tarnybinius pranešimus, nustatytos šios aplinkybės:

2021 m. gegužės 22 d. 12.50 val. buvo sulaikytas Ž. Ž., jį pagal susitarimą gynė advokatė. 2021 m. gegužės 23 d. advokatė dalyvavo įtariamąjo apklausoje ir į ikiteisminio tyrimo bylą Nr. (duomenys neskelbtini) pateikė gynybą patvirtinantį dokumentą – advokato orderį. Nustatyta, kad 2021 m. gegužės 23 d. (sekmadienį) 18.20 val. prokuroras kreipėsi į teismą dėl suėmimo skyrimo įtariamajam Ž. Ž. 2021 m. gegužės 24 d. 8.55 val. (t. y. likus mažiau negu keturioms valandoms iki leistino laikino sulaikymo pabaigos 12.50 val.) klausimo nagrinėjimas skirtas teisėjai L. T. Nustatyta, kad 10.22 val. su advokate telefonu susisiekė prokuroras, jis informavo apie posėdį ir išsiaiškino apie sutikimą dėl nuotolinės posėdžio formos. Advokatė sutiko su tokia teismo posėdžio forma, tačiau paprašė susipažinti su įrodymais, kurių pagrindu yra prašoma skirti pačią griežčiausią kardomąją priemonę – suėmimą. Prokuroras informavo advokatę, kad su ja šiuo klausimu dar susisieks. Prokuroras nurodė advokatei, jog pasiteiraus teisėjos L. T., ar yra galimybė 11 val. suplanuotą teismo posėdį nukelti vėlesniam laikui. Teisėja L. T. nesutiko pavēlinti suplanuoto posėdžio laiko ir nurodė, kad šio klausimo (suėmimo skyrimo) negalima spręsti nedalyvaujant gynėjui. Prokuroras suprato, kad advokatė, nesusipažinusi su įrodymais, nesutinka dalyvauti posėdyje, su ja nesusisieks. Prokuroras priėmė sprendimą organizuoti valstybės garantuojamo advokato skyrimą. Lietuvos kriminalinės policijos biuro Sunkaus ir organizuoto nusikalstamumo tyrimo 3-iosios valdybos 3-iojo skyriaus vyriausioji tyrėja K. D. 2021 m. gegužės 24 d. priėmė nutarimą skirti įtariamajam Ž. Ž. gynėją R. V.

Vertindama teikimo nagrinėjimo metu nustatytas aplinkybes, Komisija visų pirma atkreipia dėmesį į tai, kad teikime keliami klausimai, susiję su kardomosios priemonės – suėmimo – skyrimo tvarka, yra procesinio pobūdžio, juos reglamentuoja BPK III dalies XI skyrius „Kardomosios priemonės“. Šie klausimai yra sprendžiami teisėjo nuožiūra, aiškinant ir taikant BPK nuostatas. Pagal jai nustatytą kompetenciją Komisija neturi teisės vykdyti teisingumo ar spręsti su teisingumo vykdymu susijusių klausimų. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnis numato, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai; teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Taigi, Komisija neturi teisės kištis į teismo procesinę veiklą ir neturi teisės revizuoti teisėjų atliktų procesinių veiksmų bei priimtų procesinių sprendimų pagrįstumo. Priešingu atveju būtų pažeistas teismų ir teisėjų nepriklausomumo principas. Teisėjo priimtų procesinių sprendimų ir atliktų procesinių veiksmų teisėtumas ir pagrįstumas gali būti patikrintas ir įvertintas tik instancine tvarka.

Pabrėžtina, kad nagrinėjamu atveju advokatė naudojosi procesinio sprendimo apskundimo galimybe ir pateikė skundą dėl suėmimo paskyrimo aukštesniajam, t. y. Vilniaus apygardos, teismui. 2021 m. birželio 1 d. Vilniaus apygardos teismo teisėjų kolegijos nutartimi įtariamąjo Ž. Ž. gynėjos advokatės A. R. skundas atmestas. Minėta nutartimi konstatuota, kad įtariamąjo Ž. Ž. teisė į gynybą nagrinėjant kardomosios priemonės paskyrimo klausimą teisme nebuvo pažeista ar suvaržyta. Vilniaus apygardos teismo nutartyje konstatuota: „Pasisakant dėl skundo argumentų, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad pagal BPK 50 straipsnio 1 dalį, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ir teismas privalo išaiškinti įtariamajam ir kaltinamajam jo teisę turėti gynėją nuo sulaikymo ar pirmosios apklausos

momento ir suteikti galimybę šia teise pasinaudoti. Sulaikytam įtariamajam užtikrinama galimybė iki pirmosios apklausos be pašalinių susitikti su gynėju. Šio straipsnio 5 dalyje, be kita ko, nustatyta, jeigu įtariamojo, kaltinamojo ar nuteistojo pasirinktas gynėjas negali per šešias valandas atvykti dalyvauti pirmojoje apklausoje arba apklausoje dėl suėmimo pagrįstumo, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas turi teisę pasiūlyti įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam į šią apklausą pasikviesti kitą gynėją, o jei šie to nepadaro, privalo paskirti gynėją. Pagal šią dalį gynėjas yra paskiriamas neatsižvelgiant į ginamojo norus turėti konkretų advokatą. Gynėjas parenkamas ir paskiriamas šio Kodekso 51 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka. Naujo gynėjo paskyrimas netrukdo bylos procese dalyvauti asmens anksčiau pasirinktam gynėjui.“ Minėtoje nutartyje taip pat konstatuota: „Ikiteisminio tyrimo medžiagos duomenimis, 2021-05-22 sulaikius įtariamąjį Ž. Ž., jam buvo išaiškintos teisės dėl jo gynėjo dalyvavimo. Byloje pateiktas advokatės A. R. advokato orderis, jog susitarimo pagrindu gina Ž. Ž. 2021 m. gegužės 23 d., dalyvaujant gynėjai A. R., Ž. Ž. apklaustas įtariamuoju. Šiuo atveju ikiteisminio tyrimo duomenys patvirtina, kad įtariamajam teisė turėti gynėją buvo užtikrinta nuo jo pirmosios kaip įtariamojo apklausos momento. Kadangi, kaip nurodoma skunde, 2021-05-24 advokatei A. R. 10 val. 23 min. paskambino prokuroras A. S. ir informavo, kad galimai bus sprendžiamas Ž. Ž. suėmimo paskyrimo klausimas, paklausus, ar advokatė sutinka, kad posėdis vyktų nuotoliniu būdu, o prokurorui buvo atsakyta, kad viskas gerai tik, sutinkamai su BPK 181 str. 2 d. nuostatomis, buvo paprašyta pateikti įrodymus, kurių pagrindu yra prašoma skirti pačią griežčiausią kardomąją priemonę suėmimą, įvertinus aplinkybes, kad teismo posėdis sprendžiant klausimą dėl kardomosios priemonės skyrimo (neskyrimo) įtariamajam pradėtas 2021-05-24 11.25 val., vadovaujantis BPK 51 straipsnio tvarka Ž. Ž. buvo paskirtas valstybės garantuojamas advokatas R. V., kuris teisme palaikė įtariamojo poziciją neskirti kardomosios priemonės – suėmimo. Teismo posėdžio metu įtariamajam buvo išaiškintos teisės, tuo pačiu ir teisė pareikšti nušalinimus, tačiau kaip matyti iš posėdžio protokolo, įtariamasis, advokatui R. V. nušalinimų nepareiškė. Nėra duomenų, jog advokatas R. V. būtų netinkamai atstovavęs įtariamojo interesus nagrinėjant prokuroro pareiškimą, tokių duomenų nenurodo ir įtariamasis Ž. Ž. prie skundo apygardos teismui teiktame paaiškinime „Dėl 2021 05 24 teismo posėdžio“. Todėl teisėjų kolegijos nuomone, nėra pagrindo pripažinti gynėjo pagalbos neveiksmingumo. Akcentuotina, jog pagal aukščiau nurodytą teisinį reglamentavimą, naujo gynėjo paskyrimas netrukdo bylos procese dalyvauti anksčiau pasirinktam gynėjui. Šiuo atveju, advokatė A. R. šia teise pasinaudojo aukštesniam teismui apskųsdama ikiteisminio tyrimo teisėjos nutartį dėl kardomosios priemonės suėmimo paskyrimo įtariamajam. Konstatuotina, kad įtariamajam buvo sudaryta galimybė realizuoti jo teisę į gynybą nagrinėjant kardomosios priemonės paskyrimo klausimą. Tai, kad gynėjas įtariamajam buvo paskirtas vadovaujantis BPK 51 straipsnio tvarka, nesudaro pagrindo naikinti skirtą kardomąją priemonę – suėmimą.“

Taigi, Komisija, vertindama teikime nurodytas aplinkybes, atkreipia dėmesį į tai, kad išnagrinėjęs advokatės skundą dėl suėmimo skyrimo, aukštesnysis teismas padarė išvadą, kad skiriant įtariamajam kardomąją priemonę – suėmimą – nei BPK nuostatos, nei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatos pažeistos nebuvo.

Kitas aspektas, kuris ypač svarbus nagrinėjant teikimą ir sprendžiant drausmės bylos iškėlimo pagrįstumo klausimą, – posėdžio dėl prokuroro pareiškimo organizavimo aplinkybės. Nustatyta, kad būtent prokuroras A. S. pranešė teisėjai L. T., jog įtariamojo pasirinkta gynėja negali dalyvauti posėdyje. Taigi, teisėjai buvo perduota informacija, kad įtariamojo pasirinkta gynėja posėdyje nedalyvaus. Akivaizdu, kad nukelti 11.00 val. suplanuoto posėdžio vėlesniam laikui teisėja negalėjo, nes įtariamojo laikino sulaikymo laikas ėjo į pabaigą, posėdis ir procesinio sprendimo priėmimas buvo galimas iki 2021 m. gegužės 24 d. 12.50 val. Todėl telefonu teisėja paaiškino prokurorui, kad dėl laiko stokos įtariamojo apklausos laiko nukelti negalima bei priminė jam, kad tokie atvejai sureguliuoti BPK 50 straipsnio 5 dalyje. Konkretaus prokuroro ir advokatės pokalbio turinio teisėja nežinojo. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad advokatė su teisėja nei telefonu, nei elektroniniu paštu nesusisiekė, jokių prašymų dėl susipažinimo su medžiaga neteikė. Iš prokuroro paaiškinimų nustatyta, kad su advokate jis nesusisiekė. 11.00 val. prisijungus proceso dalyviams į posėdį per nuotolinio ryšio ZOOM platformą, prokuroras paaiškino, kad Vilniuje advokatas nerandamas, todėl jis ieškomas visoje Lietuvoje. Teisėja paaiškino įtariamajam, kad posėdžio pradžia užtrunka, nes, advokatei negalint dalyvauti, jam paskirtas gynėjas ir laukiama, kol Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba parinks advokatą. Įtariamasis jokių pretenzijų ir pageidavimų neturėjo, kad jį gintų advokatė nereikalavo. Prisijungiant

paskirto gynėjo buvo laukiama iki 11.25 val., tačiau advokatė neskambino nei teisėjai, nei prokurorui. Kaip jau minėta, vėlesnėse baudžiamojo proceso stadijose įtariamojo Ž. Ž. teisė į gynybą buvo realizuota per jo pasirinktą gynėją, baudžiamojo proceso metu jis turėjo visas procesines galimybes ginčyti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. gegužės 24 d. priimtos nutarties teisėtumą, ir šia galimybe, padedamas pasirinktos gynėjos A. R., pasinaudojo.

Dėl aplinkybės, kad 2021 m. gegužės 24 d. 10.20 val. Vilniaus miesto apylinkės teismo posėdžių sekretorė el. paštu prokurorui A. S. išsiuntė prisijungimo nuorodą į nuotolinį teismo posėdį ir laiške nebuvo pavedimo prokurorui šią nuorodą siųsti kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims, pažymėtina, kad tokio, o būtent nuotolinio posėdžio organizavimo tvarką šioje situacijoje dalyvavę proceso dalyviai suprato skirtingai. Nors prokuroras A. S. tarnybiniame pranešime nurodo, kad prisijungimo elektroninėmis priemonėmis nuorodų išsiuntimas proceso dalyviams yra (turėtų būti) teismo (sekretorių, padėjėjų) prerogatyva, o prokuroras prisijungimo nuorodas turėtų persiųsti tik gavęs teismo pavedimą, teisėjos L. T. bei jos atstovo nuomone, pagal esamą reglamentavimą bei nusistovėjusią praktiką, vienintelis klausimas, kurį derina ikiteisminio tyrimo teisėjas ir prokuroras, yra sulaikyto asmens apklausos dėl suėmimo pagrįstumo laiko ir vietos, o dabartinio laikmečio sąlygomis – ir apklausos būdo nustatymas. Tolimesni veiksmai, tarp jų ir prisijungimo nuorodos išsiuntimas kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims, pagal nustatytą kompetenciją tenka ikiteisminiam tyrimui vadovaujančiam prokurorui. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad 2021 m. spalio 1 d. protokoliniu Teisėjų tarybos nutarimu inicijuotas pasitarimas su Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra dėl pareiškimų dėl suėmimo skyrimo teikimo teismui praktikos tobulinimo.

Apibendrinant nustatytas posėdžio organizavimo aplinkybes, darytina išvada, jog ne dėl teisėjos L. T. aplaidžių veiksmų, o dėl ikiteisminiame tyrime, kuriam (pabrėžtina) vadovauja prokuroras, susiklosčiusios situacijos (įtariamojo sulaikymo laiko, prokuroro pareiškimo pateikimo teismui laiko, pareiškimo pateikimo ikiteisminio tyrimo teisėjai laiko – pareiškimas teisėjai L. T. pateiktas likus mažiau nei keturioms valandoms iki įtariamojo laikino sulaikymo termino pabaigos) kilo aprašyta ir analizuota situacija. Komisija vertina, kad teisėjos L. T. veiksmuose nėra pareiginio nusizengimo, galinčio sudaryti drausminės atsakomybės pagrindą, požymių. Kaip jau minėta, pareiginiu nusizengimu gali būti laikomas tik aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties.

Kitos teikime nurodytos aplinkybės, t. y. dėl teismo nutarties pasirašymo laiko nesutapimo su apklausos protokole nurodytu laiku, taip pat nesudaro pagrindo teigti, kad teisėja L. T. būtų pažeidusi Teisėjų etikos kodeksą. Įvertinus teikimo medžiagą bei teisėjos L. T. paaiškinimą nustatyta, kad 2021 m. gegužės 24 d. teismo posėdžio protokole buvo nurodyta, jog nutartis bus skelbiama 13.00 val., o nutartis laikoma paskelbta – 13.01 val., tačiau nutartis IBPS sistemoje buvo priimta ir paskelbta 12.25 val. Teisėja L. T. paaiškino tokių neatitikimų priežastis ir jas Komisija laiko objektyviomis. Nustatyta, kad teisėja įkėlė ir pasirašė nutartį anksčiau, siekdama išvengti situacijos, susijusios su IBPS sistemos techniniais trikdžiais, dėl kurių būna sudėtinga į IBPS sistemą įkelti ir pasirašyti procesinį dokumentą tiksliai tuo laiku, kuris nurodomas posėdžio metu ir protokoluojamas kaip procesinio sprendimo paskelbimo laikas.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarime yra konstatavęs, jog yra svarbu ne tik tai, jog visas baigiamasis teismo aktas (*inter alia* visi jį pagrindžiantys argumentai – jo priėmimo motyvai) būtų perskaitomas balsiai teismo posėdžių salėje, bet ir tai, kad jis visas būtų surašytas dar prieš oficialiai priimant tą baigiamąjį teismo aktą, taip pat tai, kad iškart po teismo posėdžio, kuriame atitinkamas baigiamasis teismo aktas buvo paskelbtas, nedelsiant, t. y. per protingą ir trumpiausią įmanomą laiką, tas baigiamasis teismo aktas (jo nuorašas) būtų prieinamas bylos šalims, taip pat kitiems proceso dalyviams, kuriems tas baigiamasis teismo aktas tiesiogiai sukelia kokių nors teisinių padarinių, institucijoms, turinčioms vykdyti atitinkamus teismo sprendimus.

Minėtos konstitucinės justicijos nuostatos ir BPK nustatytas procesinio sprendimo paskelbimo reglamentavimas suponuoja, kad teismo sprendimo turinio paskelbimas yra įtvirtintas tam, kad dalyvaujantys byloje asmenys sužinotų priimto procesinio sprendimo esmę bei turėtų galimybę apsispręsti dėl jo apskundimo. Nagrinėjamu atveju teismo nutartis buvo paskelbta po įtariamojo Ž. Ž. apklausos, į IBPS sistemą įkelta ir pasirašyta teisėjos L. T. iki protokole nurodyto paskelbimo laiko, taigi anksčiau (nepavėluotai), prokurorui, įtariamajam ir jo gynėjui buvo aiški priimto procesinio sprendimo

esmė, todėl nėra jokio pagrindo konstatuoti, kad buvo pažeistos proceso taisyklės, įtvirtinančios sprendimo paskelbimą ir įteikimą šalims (notifikacija), tuo labiau nėra pagrindo tvirtinti, kad buvo pažeistas Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje įtvirtintas pareigingumo principas.

Nagrinėjame teikime taip pat remiamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, o būtent Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. balandžio 22 d. nutartimi baudžiamajame byloje Nr.2K-7-57-648/2021, kurioje konstatuota, kad, advokatui pateikus orderį byloje, pareiga užtikrinti gynėjo kvietimą dalyvauti procese tenka ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui, tačiau tokios pareigos įvykdymo prielaida yra žinojimas, kad advokatas yra pateikęs savo įgaliojimus procese patvirtinančius dokumentus.

Šioje byloje kasacinės instancijos teismo išplėstinė teisėjų kolegija nustatė, kad ikiteisminio tyrimo metu susiklosčiusios aplinkybės dėl ikiteisminio tyrimo atlikimo perdavimo kitai ikiteisminio tyrimo institucijai ir kitai prokuratūrai objektyviai lėmė situaciją, kad advokato orderis buvo pateiktas ne ikiteisminį tyrimą atliekančiai institucijai ir tyrimui vadovaujančiam prokurorui. Nors advokato kaltės šiuo atveju nėra, tačiau negalima ir išvada, kad orderio pateikimas nurodytomis aplinkybėmis buvo tinkamas informavimas apie gynėjo ketinimus dalyvauti baudžiamajame procese. Išnagrinėjusi kasacinę skundą dėl apeliacinės instancijos teismo sprendimo, išplėstinė kasacinės instancijos teisėjų kolegija padarė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nekonstatavo teisės į gynybą (teisės gintis padedant savo pasirinktam gynėjui) pažeidimo, nes nenustatė, kad pareigūnai, atlikę ar dalyvavę atliekant procesinius veiksmus su įtariamoju, žinojo apie procese dalyvaujantį gynėją ir ėmėsi sąmoningų veiksmų neleisdami jam dalyvauti proceso veiksmuose ar neinformuodami įtariamojo apie jiems žinomą su gynėju sudarytą susitarimą dėl gynybos. Šioje byloje teisėjų kolegija taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad pagal apeliacinės instancijos teismo nustatytas aplinkybes galima išvelgti įvairių teisėsaugos pareigūnų darbo organizavimo trūkumų ir nevisiškai tinkamą tarpusavio bendradarbiavimą bei veiksmų koordinavimą. Tačiau, kaip konstatavo ši teisėjų kolegija, nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas nenustatė pareigūnų tyčinio elgesio, kuriuo būtų siekiama varžyti įtariamojo teisę į pasirinkto gynėjo pagalbą. Taip pat nenustatytas ir pareigūnų nepateisinamas delsimas informuoti atitinkamas institucijas apie į bylą įsijungusį pasirinktą gynėją. Išplėstinė teisėjų kolegija, įvertinusi susiklosčiusią procesinę situaciją, taip pat ir paties gynėjo elgesį pasirinkus apie savo įsijungimą į procesą oficialiai pranešti nuotoliniais būdais, kurie neužtikrino atgalinio ryšio patvirtinimo nedelsiant, sutiko su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad nagrinėjamoje byloje nėra pagrindo konstatuoti įtariamojo teisės gintis padedant pasirinktam gynėjui pažeidimo.

Komisija, nepaneigdamą teisėjo nepriklausomumo doktrinos, taip pat nustačiusi, jog nagrinėjamoje pagal pateiktą teikimą situacijoje taip pat galima išvelgti įvairių teisėsaugos pareigūnų darbo organizavimo trūkumų ir nevisiškai tinkamą tarpusavio bendradarbiavimą bei veiksmų koordinavimą, tačiau ypač akcentuodama konstitucinio teisės į gynybą principo realaus įgyvendinimo reikšmingumą, rekomenduoja teisėjai atkreipti dėmesį į tai, kad sprendžiant griežčiausios kardomosios priemonės – suėmimo – skyrimo klausimą turi būti teikiamas prioritetas dalyvauti apklausoje įtariamojo pasirinktam gynėjui. Vykdamą ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcijas bei organizuojant įtariamojo / įtariamųjų apklausas dėl suėmimo skyrimo rekomenduojama atsakingiau ir išsamiau aiškintis priežastis, dėl kurių negali dalyvauti įtariamojo pasirinktas gynėjas, bei imtis visų reikalingų priemonių, duoti konkrečius bei aiškius pavedimus, kad įtariamojo pasirinktas gynėjas būtų tinkamai informuotas apie posėdžio laiką ir vietą.

Teisėjas kiekvienu atveju privalo elgtis taip, kad proceso dalyviams nekiltų abejonės dėl to, ar teisėjas laikėsi Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje įtvirtinto pareigingumo principo ir savo pareigas atliko nepriekaištingai, laiku, ar gilinosi į nagrinėjamos bylos esmę. Taigi teisėjo veiksmai teismo procese turėtų kelti pasitikėjimą teismo proceso dalyviams, kad nebūtų abejonių dėl teisėjo atliktų procesinių veiksmų atitikties etikos reikalavimams. Tačiau vien abejonės dėl to, kad teisėjas buvo nepakankamai atidus ir rūpestingas, neatitinka kriterijų, kuriems esant teisėjui galėtų būti taikoma pagal savo pobūdį itin griežta priemonė – drausminė atsakomybė, susijusi su galimais teisėjo darbinės veiklos ribojimais, kaip ir su neigiamu jo darbinės veiklos vertinimu.

Komisija dar kartą pažymi, kad teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro tik šiuurkštus teisėjo padarytas etikos ar drausmės pažeidimas ar akivaizdžiai netinkamas teisėjo pareigų vykdymas. Teisėjo padaryti materialinės ir proceso teisės pažeidimai, jeigu tokių buvo padaryta, gali būti patikrinti ir atitinkamai įvertinti aukštesnės instancijos teisme įstatymų nustatyta tvarka.

Atsižvelgdama į tai, Komisija daro išvadą, kad teisėjos L. T. veiksmuose nėra Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 83 straipsnyje numatytų teisėjo drausminės atsakomybės pagrindų, todėl nėra pagrindo šiai teisėjai iškelti drausmės bylą.

Vadovaudamasi Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuostatų 44.2 punktu, Teisėjų etikos ir drausmės komisija

nusprendžia:

atsisakyti iškelti drausmės bylą Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai L. T.

Komisijos pirmininkė:

Sigita Jokimaitė

Komisijos nariai:

Veslava Ruskan

Jolanta Čepukėnienė

Urmila Valiukienė

Snieguolė Matulienė

Tomas Berkmanas

Liudas Ramanauskas